

Національна академія наук України
Міністерство освіти та науки України
Державна наукова установа «Київський академічний інститут»
Кафедра теоретичної та математичної фізики

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА НА ТЕМУ:

**ВНУТРІШНЯ ДИНАМІКА МОЛЕКУЛ ВОДИ У ФОРМУВАННІ
СТРУКТУРИ ВОДНИХ РОЗЧИНІВ БІОЛОГІЧНИХ МОЛЕКУЛ:
ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДОМ МОЛЕКУЛЯРНОЇ ДИНАМІКИ**

Студентки КАУ
Решотки Богдани Сергіївни
Науковий керівник:
канд. фіз.-мат. наук
Перепелиця Сергій Миколайович

Київ, 2020

Класична молекулярна динаміка

Молекулярно-динамічна симуляція – це набір методів для теоретичного дослідження складних систем з великою кількістю частинок. На сьогоднішній день метод молекулярної динаміки являється одним з найбільш потужних методів, який прирівнюється до експерименту. Основною задачею МД є передбачити молекулярну поведінку системи на масштабах довжини 1-100 нм, при часових масштабах від 10 фс до 10 мкс. Характерні масштаби часу і довжини, якими оперує

1 Початкові координати $(x_1, x_2, \dots)_0$ та швидкості $(v_1, v_2, \dots)_0$

2 Параметри силового поля

3 Межові умови

4 Інтегрування рівнянь руху $F = -\text{grad}(U)$

5 Отримані координати $(x_1, x_2, \dots)_{res}$ та швидкості $(v_1, v_2, \dots)_{res}$

6 Візуалізація результатів

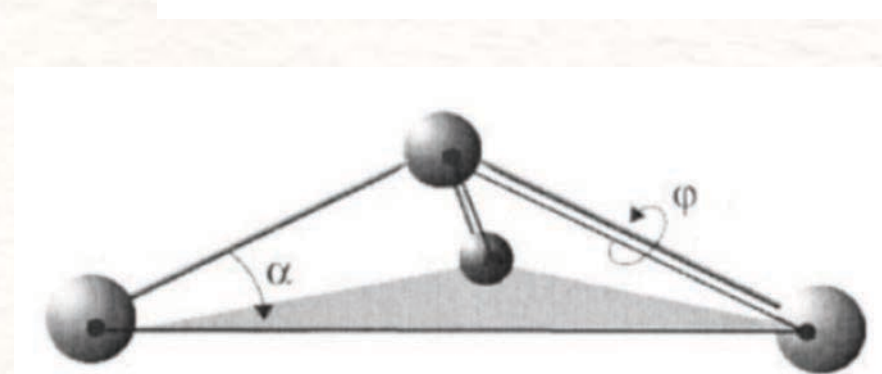
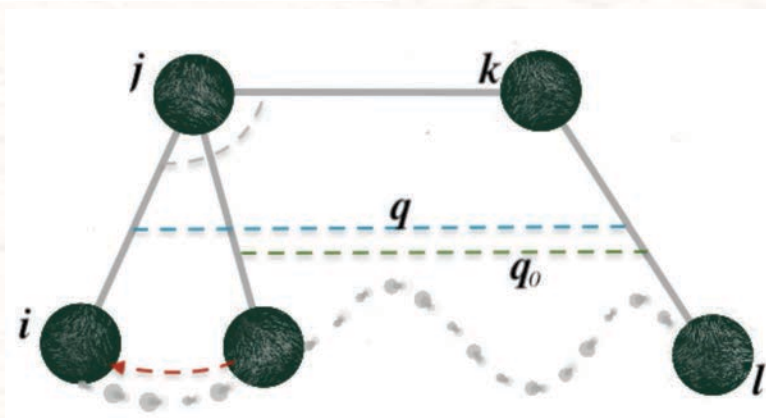
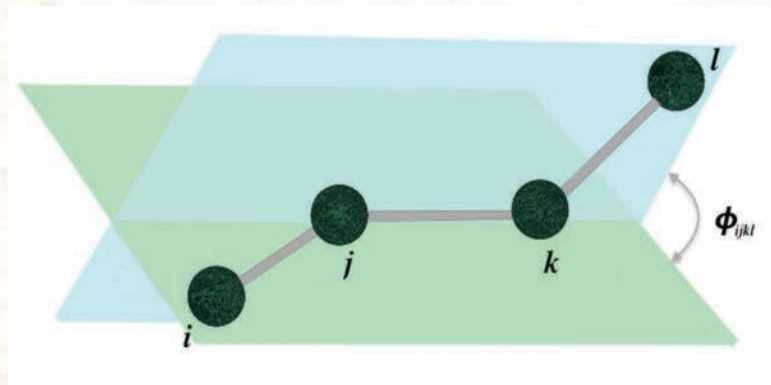
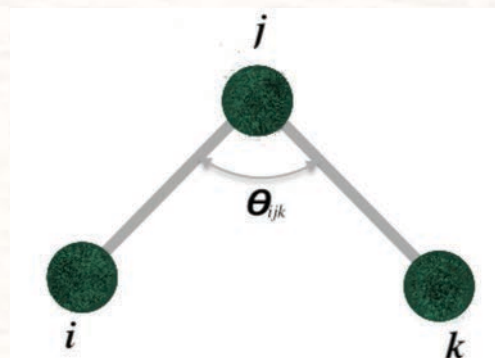
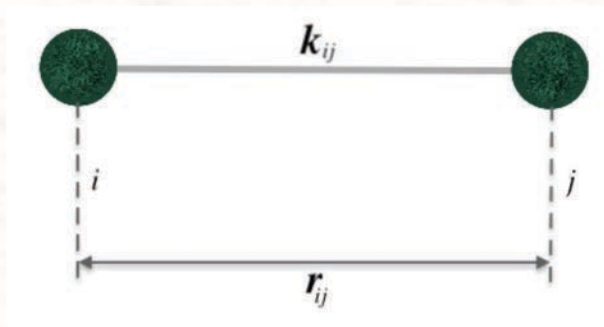
Параметри силового поля

Загальний потенціал силового поля CHARMM (яким ми користувалися) має вигляд

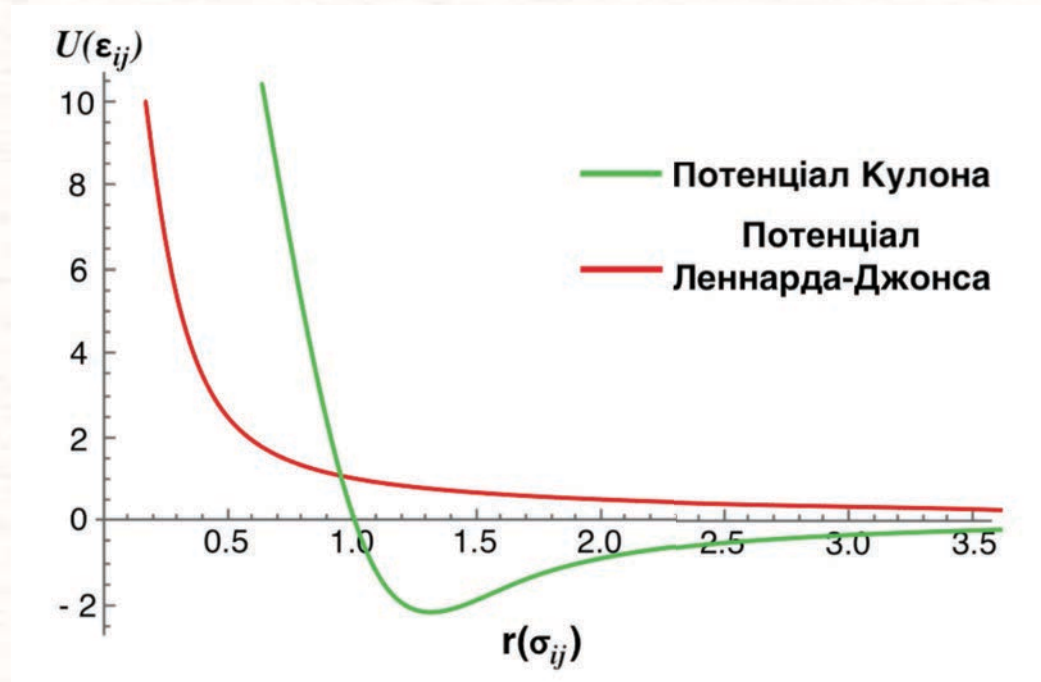
$$\begin{aligned} U(\vec{r}) &= \sum_{bond} K_b (b - b_0)^2 + \sum_{angles} K_\theta (\theta - \theta_0)^2 + \sum_{Urey-Bradley} K_{UB} (S - S_0)^2 + \sum_{dehedrals} K_\phi (1 \\ &+ \cos(n\phi - \delta))^2 + \sum_{impropers} K_\omega (\omega - \omega_0)^2 + \sum_{non-bondedpair} \left\{ \epsilon_{ij}^{min} \left[\left(\frac{R_{ij}^{min}}{r_{ij}} \right)^{12} - 2 \left(\frac{R_{ij}^{min}}{r_{ij}} \right)^6 \right] \right. \\ &\left. + \frac{q_i q_j}{4\pi\epsilon_0\epsilon r_{ij}} \right\} + \sum_{residues} U_{CMAP}(\phi, \psi) \end{aligned}$$

Параметри силового поля

$$U_{\text{зв'язані}}(r) = \sum_{i,j}^{\text{зв'язки}} \frac{k_{ij}^{\text{зв'язку}}}{2} (l_{ij} - l_{ij}^{\text{рівн}})^2 + \sum_a^{\text{кути}} k_a^{\text{кутове}} (\theta_a - \theta_a^{\text{рівн}})^2 + \sum_d^{\text{двогранні кути}} k_d^{\text{двогран кута}} (1 + \cos(n\varphi_d - \varphi_d^{\text{рівн}})) + \sum_{\text{impropers}} K_\omega (\omega - \omega_0)^2 + \sum_{\text{Urey-Bradley}} K_{UB} (S - S_0)^2$$

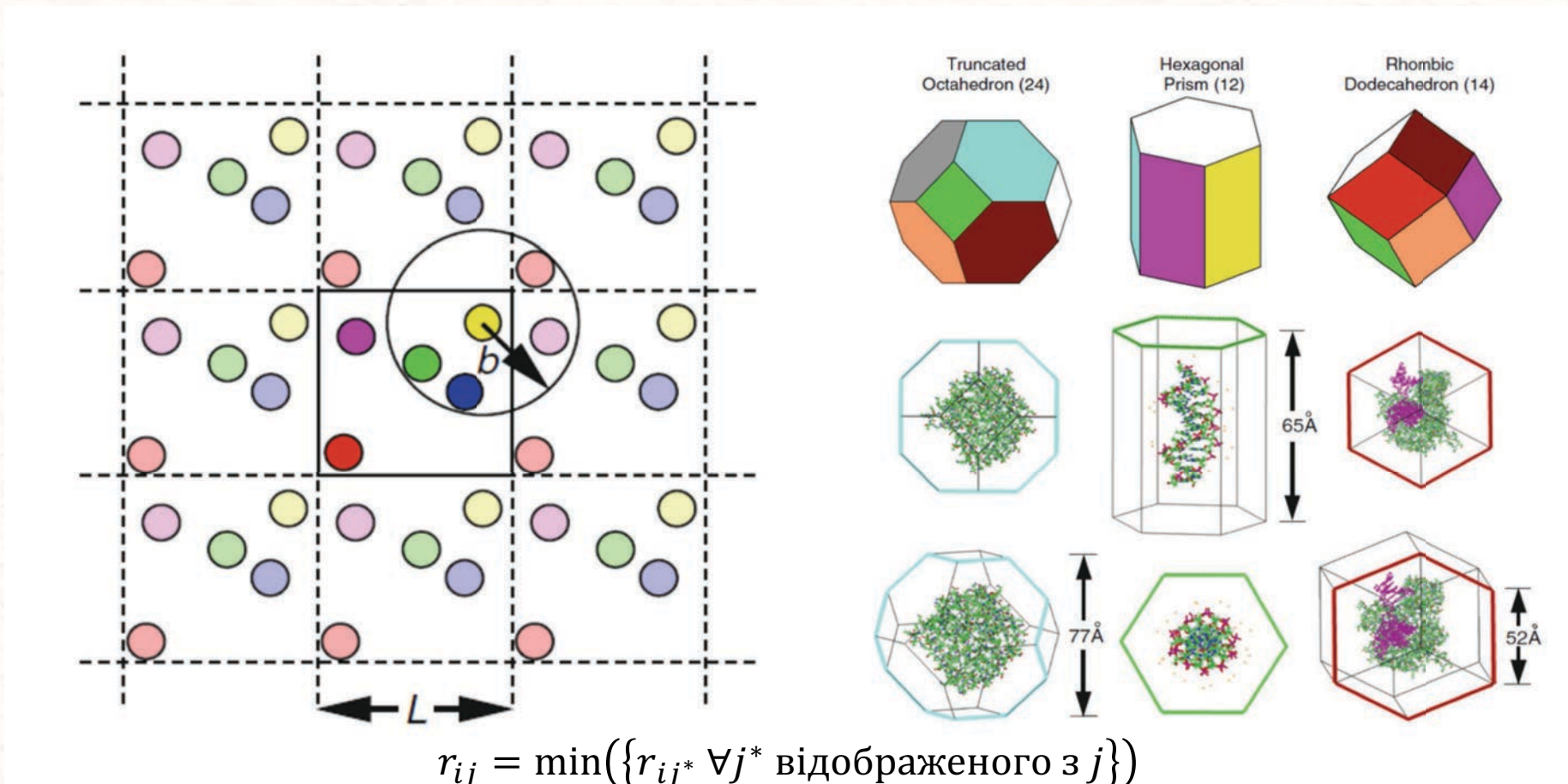
Параметри силового поля

$$U_{\text{не зв'язані}} = \sum_i \sum_{j>i} U_{LJ}(r_{ij}) + U_c(r_{ij}) =$$
$$= \sum_i \sum_{j>i} 4\epsilon_{ij} \left[\left(\frac{\sigma_{ij}}{r_{ij}} \right)^{12} - \left(\frac{\sigma_{ij}}{r_{ij}} \right)^6 \right] + k_e \frac{Q_i Q_j}{r_{ij}}$$

Межові умови періодичні граничні умови, які поєднуються з умовою мінімального зображення

[1] Перепелиця С. М. / Лекційна презентація/ Метод молекулярної динаміки та його застосування в моделюванні біологічних молекул/ 2018 рік.

Рівняння руху

За самою своєю ідеєю МД від самого початку була орієнтована на використання початкової структури, а її теоретичний фундамент опирався на застосування рівнянь руху Ньютона для вивчення еволюції системи:

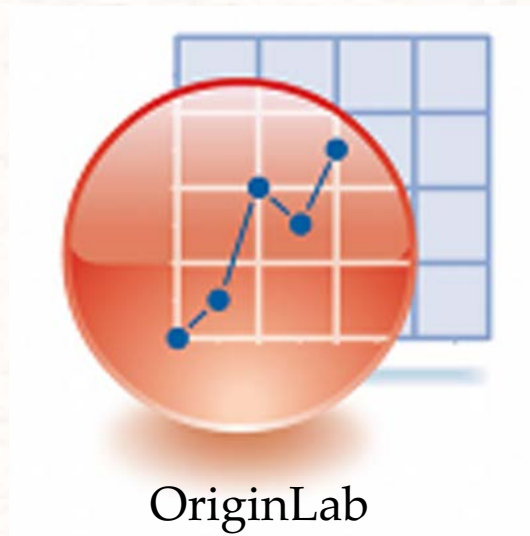
$$\mathbf{F}_i = m_i \frac{\partial^2 \mathbf{r}_i}{\partial t^2} = \frac{\partial \mathbf{p}_i}{\partial t} = \frac{\partial U(\mathbf{r}_1, \dots, \mathbf{r}_N)}{\partial \mathbf{r}_i}$$

В своїй роботі ми використовували. Рівняння Ланжевена

$$M \frac{d^2 \mathbf{r}}{dt^2} = \mathbf{F}(\mathbf{r}) - \gamma \frac{d\mathbf{r}}{dt} - \sqrt{\frac{2\gamma k_B T}{M}} R(t)$$

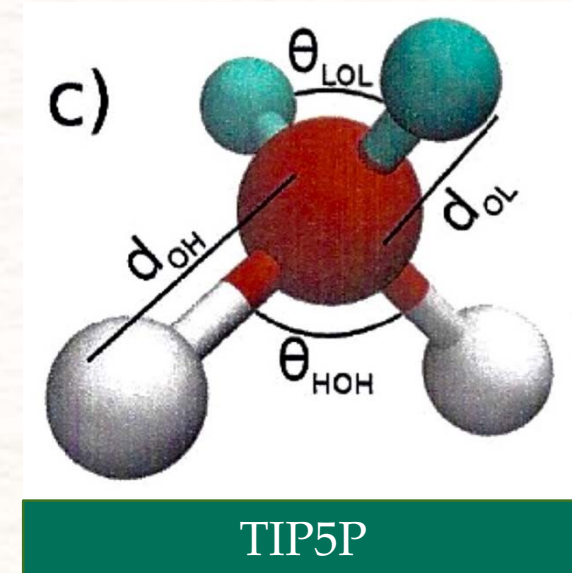
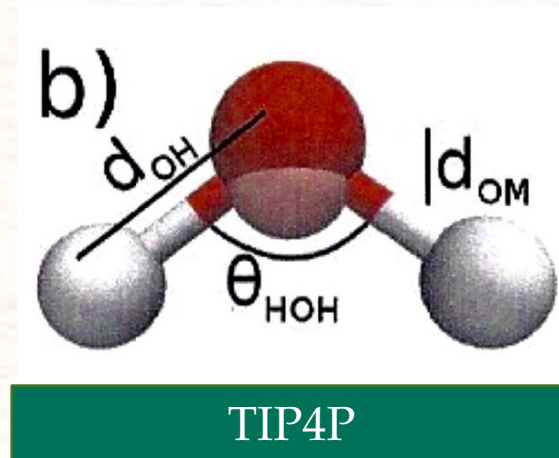
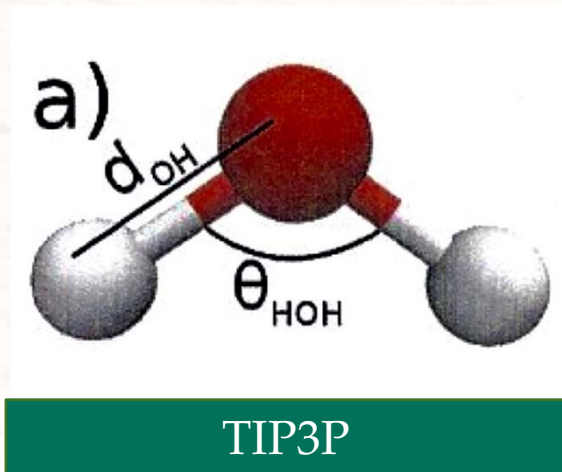
Програмні пакети для аналізу результатів

Wolfram
Mathematica

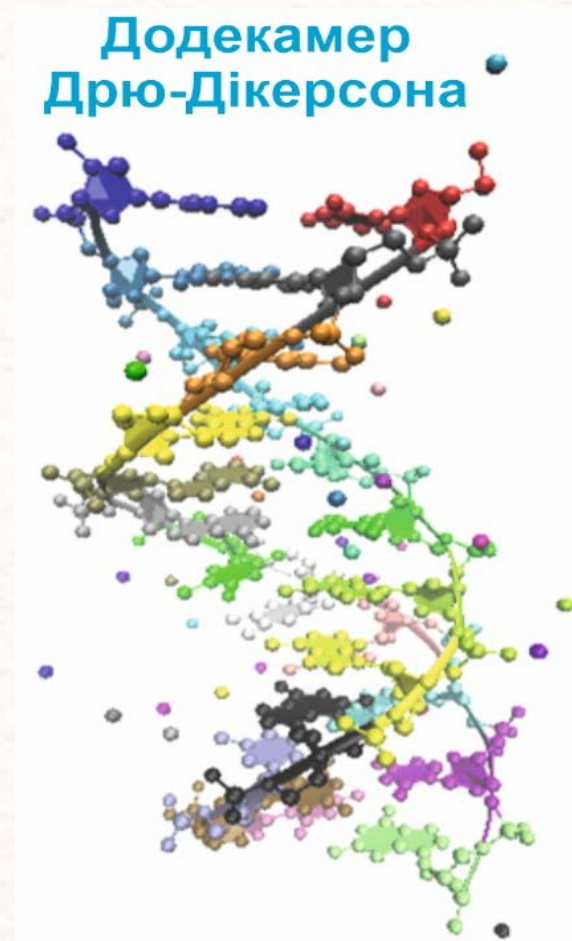
Моделі молекули води

[1] Khalak, Y., Baumeier, B., and Karttunen, M. (2018) Improved general-purpose five-point model for water: TIP5P/2018. J. Chem. Phys., 149:224507

Додекамер Дрю-Дікерсона

Додекамер Дрю-Дікерсона являється першим шматком ДНК, який вдалося синтезувати в кристалічній формі з чітко заданою послідовністю пар ДНК d(C-G-C-G-A-A-T-T-C-G-C-G). Фрагмент складається з 12 пар основ.

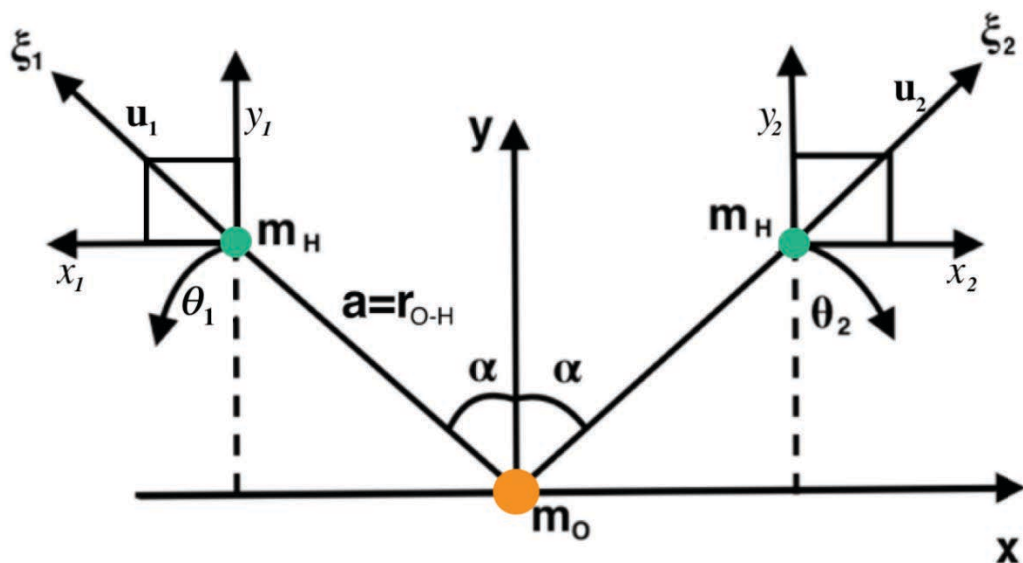

Мета дослідження

Метою даної наукової роботи було вивчення ролі внутрішніх ступенів вільності моделей молекул води і оцінка їх ролі у формуванні водних розчинів біологічних молекул. В ході даного дослідження були отримані аналітичні вирази, для розрахунку спектрів коливань молекули води.

Коливальна задача

Частоти коливань для молекули води отримуються аналітично

Координати атомів: Координати зміщень:

$$\begin{cases} \vec{a}_{1H} = \{-a \sin \alpha, a \cos \alpha\} \\ \vec{a}_{2H} = \{a \sin \alpha, a \cos \alpha\} \\ \vec{a}_O = \{0, 0\} \end{cases} \quad \begin{cases} \vec{u}_{1H} = \{x_1, y_1\} \\ \vec{u}_{2H} = \{x_2, y_2\} \\ \vec{u}_O = \{x_3, y_3\} \end{cases}$$

Вектори атомів зі зміщеннями:

$$\begin{cases} \vec{a}_{1H} + \vec{u}_{1H} = \{-a \sin \alpha + x_1, a \cos \alpha\} \\ \vec{a}_{2H} + \vec{u}_{2H} = \{a \sin \alpha, a \cos \alpha\} \\ \vec{a}_O + \vec{u}_O = \{x_3, y_3\} \end{cases}$$

Узагальнені координати

$$\begin{cases} \xi_1 = \sqrt{(x_1 - x_3)^2 + (y_1 - y_3)^2} \\ \xi_2 = \sqrt{(x_2 - x_3)^2 + (y_2 - y_3)^2} \end{cases}$$

$$\begin{cases} \theta_1 = \theta_1 \\ \theta_2 = \theta_2 \end{cases} \quad \begin{cases} \vec{a}_{H_1} = \{-(a + \xi_1) \sin(\alpha + \theta_1) + x_3, (a + \xi_1) \cos(\alpha + \theta_1) + y_3\} \\ \vec{a}_{H_2} = \{(a + \xi_2) \sin(\alpha + \theta_2) + x_3, (a + \xi_2) \cos(\alpha + \theta_2) + y_3\} \\ \vec{a}_O = \{x_3, y_3\} \end{cases}$$

Лагранжіан даної системи

$$L = \frac{M}{2}(\dot{x}_3^2 + \dot{y}_3^2) + \frac{m_H}{4}[\dot{\rho}^2 + a^2\dot{\eta}^2 - 4\dot{x}_3(\dot{\rho} \sin \alpha + a\dot{\theta} \cos \alpha)] + \frac{m_H}{4}[\dot{\xi}^2 + a^2\dot{\theta}^2 + 4\dot{y}_3(\dot{\xi} \cos \alpha - a\dot{\theta} \sin \alpha)] - \frac{k}{4}(\xi^2 + \rho^2) - \frac{k_1}{2}\theta^2$$

Рівняння руху

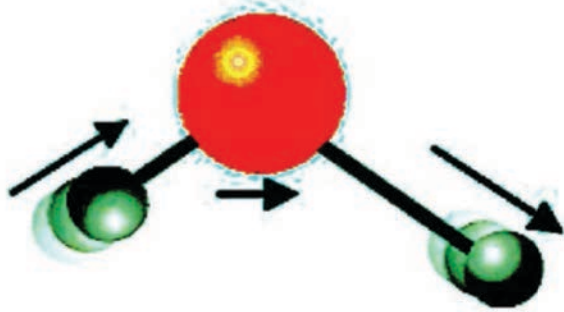
$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{M}{m_H}\ddot{x}_3 - \ddot{\rho} \sin \alpha - a\ddot{\eta} \cos \alpha = 0 \\ \frac{M}{m_H}\ddot{y}_3 - \ddot{\xi} \cos \alpha - a\ddot{\theta} \sin \alpha = 0 \\ \frac{m_H}{2}\ddot{\xi} - m_H\ddot{y}_3 \cos \alpha + \frac{k}{2}\xi = 0 \\ \frac{m_H}{2}\ddot{\rho} - m_H\ddot{x}_3 \sin \alpha + \frac{k}{2}\rho = 0 \\ m_H\left(\frac{a^2}{2}\ddot{\theta} - \ddot{y}_3 a \sin \alpha\right) + k_1\theta = 0 \\ \frac{a}{2}\ddot{\eta} - \ddot{x}_3 \cos \alpha = 0 \end{array} \right.$$

Рівняння для мод коливань молекули води

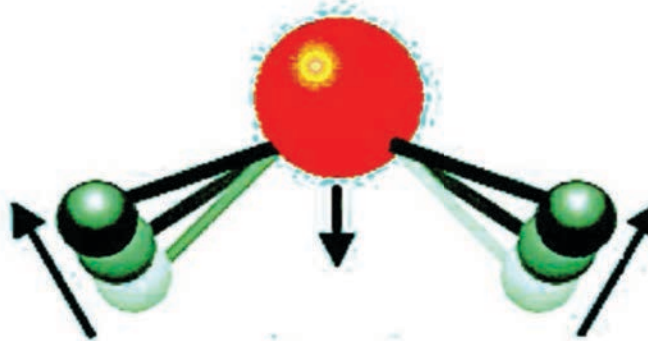
$$\left\{ \begin{array}{l} \omega_1 = \left[\frac{k}{m_H} \left(1 + 2 \frac{m_H}{m_O} \sin^2 \alpha \right) \right]^{\frac{1}{2}} \\ \omega_2 = \left(\frac{1}{2} \left(\frac{k}{m_H} + \frac{2k_1}{a^2 m_H} + \frac{2k \cos^2 \alpha}{m_O} + \frac{4k_1 \sin^2 \alpha}{a^2 m_O} - \left(\left(-\frac{k}{m_H} - \frac{2k_1}{a^2 m_H} - \frac{2k \cos^2 \alpha}{m_O} - \frac{4k_1 \sin^2 \alpha}{a^2 m_O} \right)^2 - \frac{8kk_1 M}{a^2 m_H^2 m_O} \right)^{\frac{1}{2}} \right) \right)^{\frac{1}{2}} \\ \omega_3 = \left(\frac{1}{2} \left(\frac{k}{m_H} + \frac{2k_1}{a^2 m_H} + \frac{2k \cos^2 \alpha}{m_O} + \frac{4k_1 \sin^2 \alpha}{a^2 m_O} + \left(\left(-\frac{k}{m_H} - \frac{2k_1}{a^2 m_H} - \frac{2k \cos^2 \alpha}{m_O} - \frac{4k_1 \sin^2 \alpha}{a^2 m_O} \right)^2 - \frac{8kk_1 M}{a^2 m_H^2 m_O} \right)^{\frac{1}{2}} \right) \right)^{\frac{1}{2}} \end{array} \right.$$

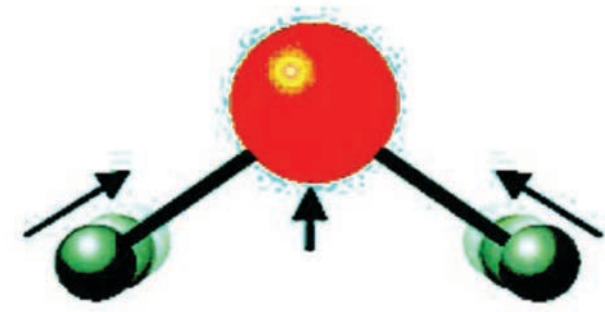
Коливання в молекулі води

**Асиметричне
коливання**

**Коливання
валентного кута**

**Симетричне
коливання**

Асиметричне описується рівнянням для ω_1
Коливання валентного кута описується рівнянням для ω_2 .
Симетричні коливання описуються рівнянням для ω_3 .

Розрахунок силових параметрів для моделей молекули води

Мінімізація

$$\delta = (k, k_1) = \sqrt{((\omega_{1i})^2 - (\omega_{1i}^{exp})^2)^2 + ((\omega_{2i})^2 - (\omega_{2i}^{exp})^2)^2 + ((\omega_{3i})^2 - (\omega_{3i}^{exp})^2)^2}$$
$$\begin{cases} \frac{\partial \delta}{\partial k} = 0 \\ \frac{\partial \delta}{\partial k_1} = 0 \end{cases}$$

Використані константи

$$\alpha = 52.26$$

$$a = 0.9572 \text{ \AA}$$

$$m_H = 1.66 \cdot 10^{-27}. \quad m_O = 16 \cdot 1.66 \cdot 10^{-27}. \quad M = 2 m_H + m_O$$

$$c = 3 \cdot 10^{-10}$$

Експериментальні значення частот

Стан	Газ(водяна пара) ⁽¹⁾	Рідина ⁽²⁾	Кристалічний (лід) ^{(3),(4)}
ω_1 (antisym), cm ⁻¹	3755	3404	3220
ω_2 (bend) ,cm ⁻¹	1594	1643.5	1650
ω_3 (sym) ,cm ⁻¹	3656	2127.5	3085
T, K	314	298	190

[1] Temperature Dependence of Water Vibrational Spectrum: A Molecular Dynamics Simulation Study

Matej Praprotnik, Dušanka Janežič, and Janez Mavri*

[2] Water (H₂O and D₂O) Molar Absorptivity in the 1000–4000 cm⁻¹ Range and Quantitative Infrared Spectroscopy of Aqueous Solutions¹

[3] Evidence of the existence of the low-density liquid phase in supercooled, confined water Francesco Mallamace*†‡, Matteo Broccio*, Carmelo Corsaro*, Antonio Faraone*, Domenico Majolino*, Valentina Venuti*, Li Liu†, Chung-Yuan Mou, and Sow-Hsin Chen†‡

[4] http://www1.lsbu.ac.uk/water/water_vibrational_spectrum.html

Параметри для моделей EF3Pg, EF3Pl, EF3Ps

Model	EF3Pg	EF3Pl	EF3Ps
k_{O-H} , ccal/mol*Å ²	539.226	358.376	397.181
$k_{\theta_{H-O-H}}$, ccal/mol*Rad ²	44.0783	27.4536	11.6337
r_{H-H} , Å	1.5139	1.5139	1.5139
r_{O-H} , Å	0.9572	0.9572	0.9572
θ_{H-O-H}	104.52	104.52	104.52
T, K	314	298	190

Частоти коливань отримані для EF3Pg, EF3Pl, EF3Ps

State	EF3Pg	EF3Pl	EF3Ps
ω_1 (antisym), cm ⁻¹	3701	3017	3176
ω_2 (bend) , cm ⁻¹	1560	1231	802
ω_3 (sym) , cm ⁻¹	3648	2974	3130

Параметры моделей молекулы воды 1

Модель	Q_SPC/Fb	TIP3PF	TIP3PFb	SPC/E	SPC/Eb	SPC/Fw
$k, \frac{\text{ккал}}{\text{моль} \times \text{\AA}^2}$	529.58	553	553	553	553	529.58
$k_{HH}, \frac{\text{ккал}}{\text{моль} \times \text{\AA}^2}$	0	553	553	553	553	0
$k_1, \frac{\text{ккал}}{\text{моль} \times \text{Рад}^2}$	37.95	×	×	×	×	37.95
a_{OH}	1	0.9572	1.012	1	1.01	1.012
r_{HH}	1.633	1.5136	1.639	1.633	1.649	1.633
θ_{HOH}	112	×	×	×	×	113.24

Параметры моделей молекулы воды 2

Модель	TIP3P	POL3	EF3Pg	EF3Pl	EF3Ps
$k, \frac{\text{ккал}}{\text{моль} \times \text{\AA}^2}$	450	320	539.226	358.376	397.18
$k_{\text{HH}}, \frac{\text{ккал}}{\text{моль} \times \text{\AA}^2}$	×	553	×	×	×
$k_1, \frac{\text{ккал}}{\text{моль} \times \text{Рад}^2}$	55	×	44.0783	27.4536	11.634
a_{OH}	0.9572	1.633	0.9572	0.9572	0.9572
r_{HH}	×	1	1.5139	1.5139	1.5139
θ_{HOH}	104.52	×	104.52	104.52	104.52

Значення частот коливань 1

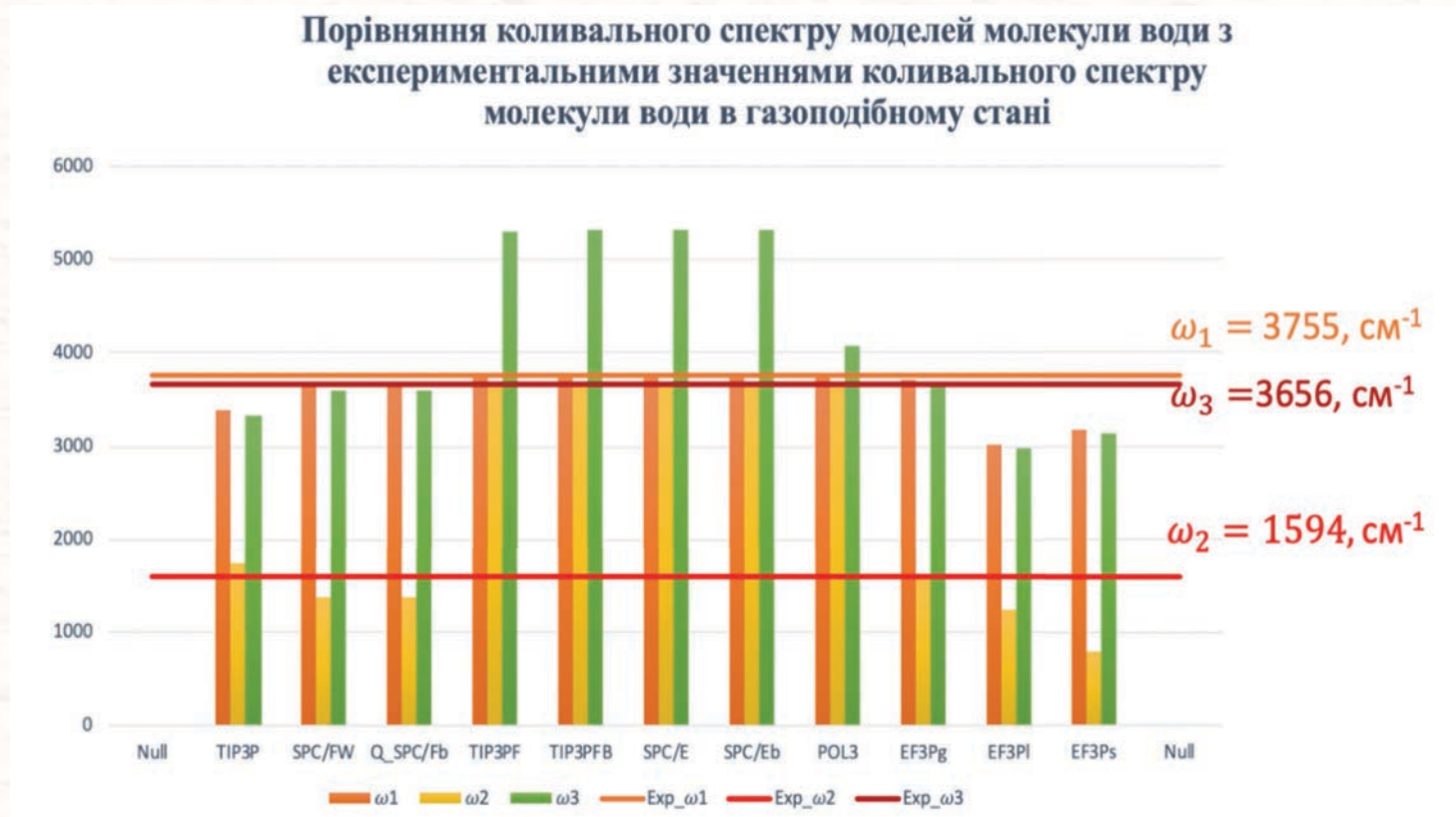
Модель	TIP3P	POL3	EF3Pg	EF3Pl	EF3Ps
ω_1 (асим), cm^{-1}	3381	3757	3701	3017	3176
ω_2 (кут), cm^{-1}	1742	3673	1560	1231	802
ω_1 (сим), cm^{-1}	3334	4070	3648	2974	3130

Значення частот коливань 2

Модель	Q_SPC/Fb	TIP3PF	TIP3PFb	SPC/E	SPC/Eb	SPC/Fw
ω_1, cm^{-1}	3681	3748	3755	3757	3757	3757
ω_2, cm^{-1}	1375	3682	3675	3673	3673	3653
ω_1, cm^{-1}	3602	5308	5317	5321	5321	4070

Діаграма 1

Діаграма 2

Діаграма 3

Радіальних функцій розподілу

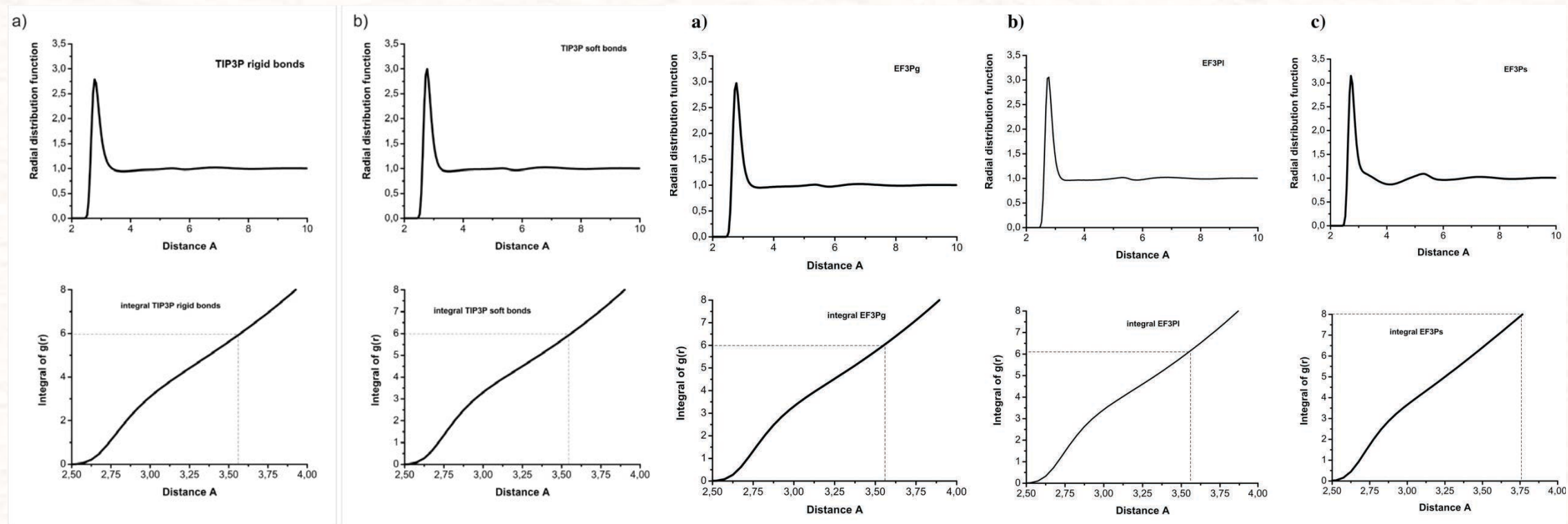
В даній роботі радіальні функції розподілу розраховувалися за формулою (з використанням VMD плагіну):

$$g(r) = p(r) \left(4\pi r^2 \Delta r \frac{N_p}{V} \right) \quad (10)$$

де $p(r)$ – усереднена кількість пар атомів, які знаходяться в діапазоні відстаней $[r \div r + \Delta r]$, N_p – кількість пар збережених атомів, V – загальний об'єм системи, Δr – ширина стовпчиків гістограми.

Радіальних функцій розподілу центрів взаємодії вода-вода

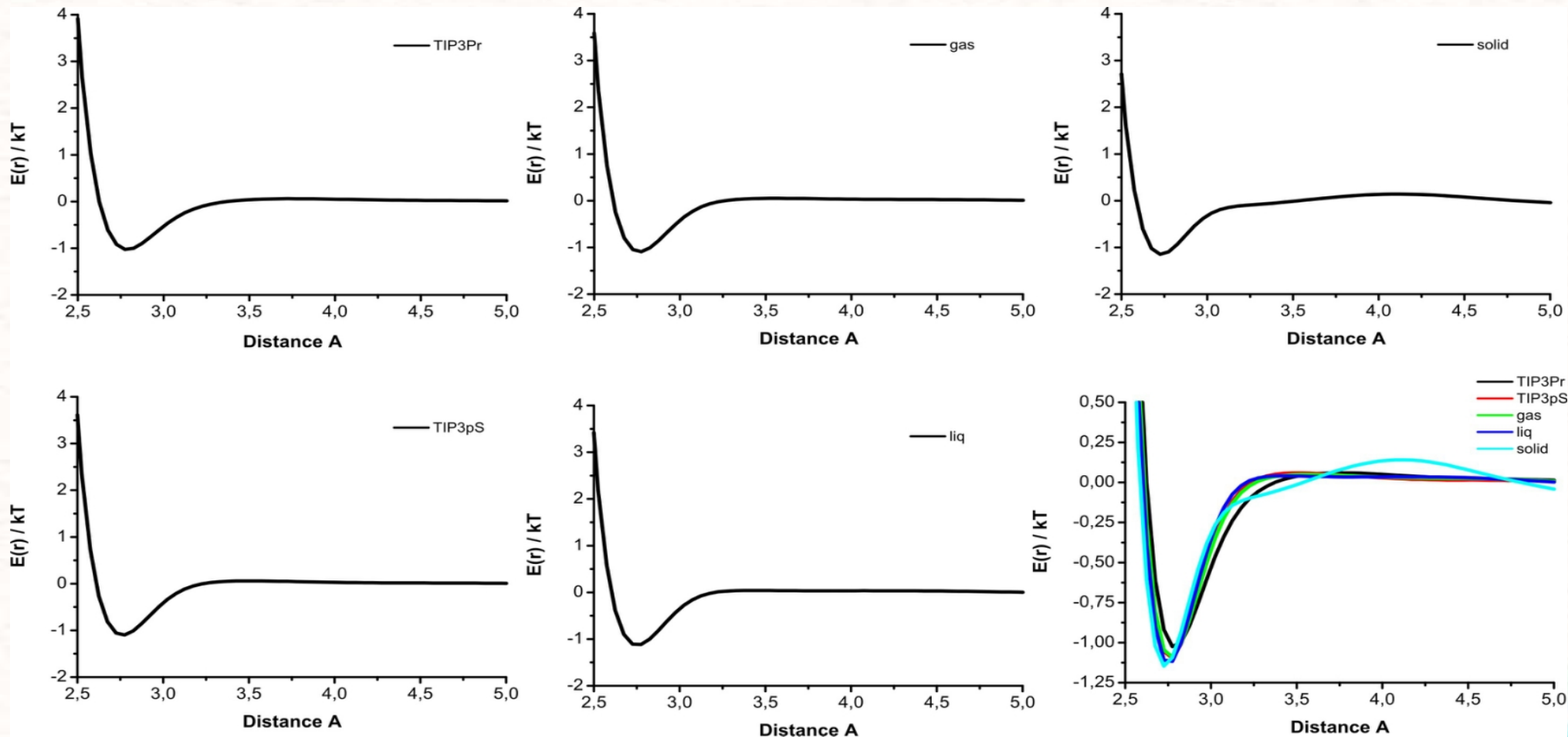
Потенціал середнього поля

Молекула води, яка знаходиться в першій гідратній оболонці знаходиться в потенціальній ямі і тому для того, щоб вийти за межі першої гідратної оболонки їй потрібно подолати потенціальний бар'єр в полі якого вона знаходиться. Для того, щоб оцінити глибину потенціальної ями в якій знаходиться молекула води були розраховані потенціали середнього поля (PMF) для EF3Pg, EF3Pl, EF3Ps моделей, а також для «жорсткої» і «м'якої» TIP3P моделі, яка була використана для порівняння отриманих результатів. PMF розраховувався за формулою [1]:

$$E(r) = -k_B T \ln(g(r)) \quad (11)$$

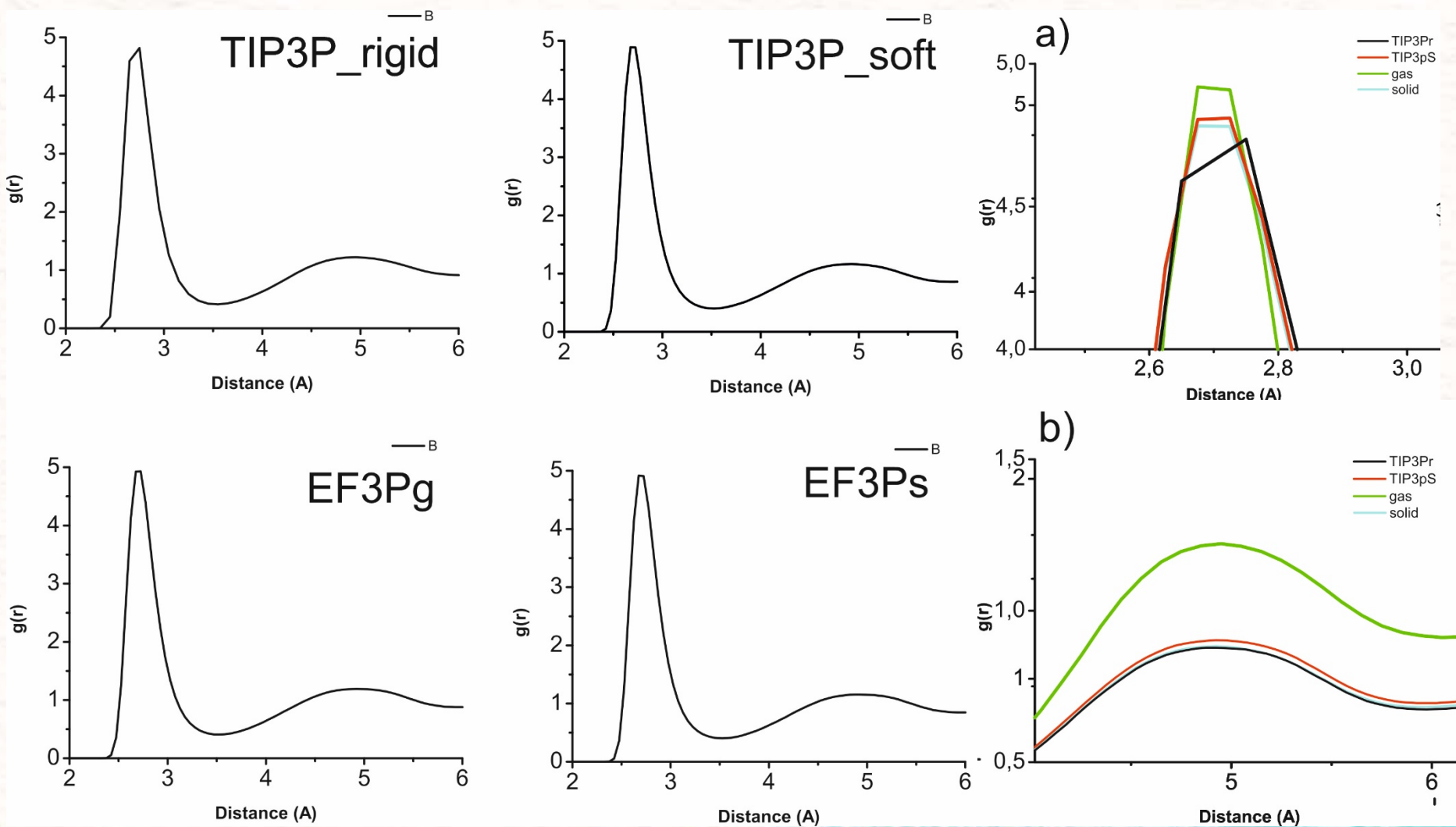
де k_B – стала Больцмана, T – температура, $(g(r))$ – радіальна функція розподілу

Потенціал середнього поля центрів взаємодії вода-вода

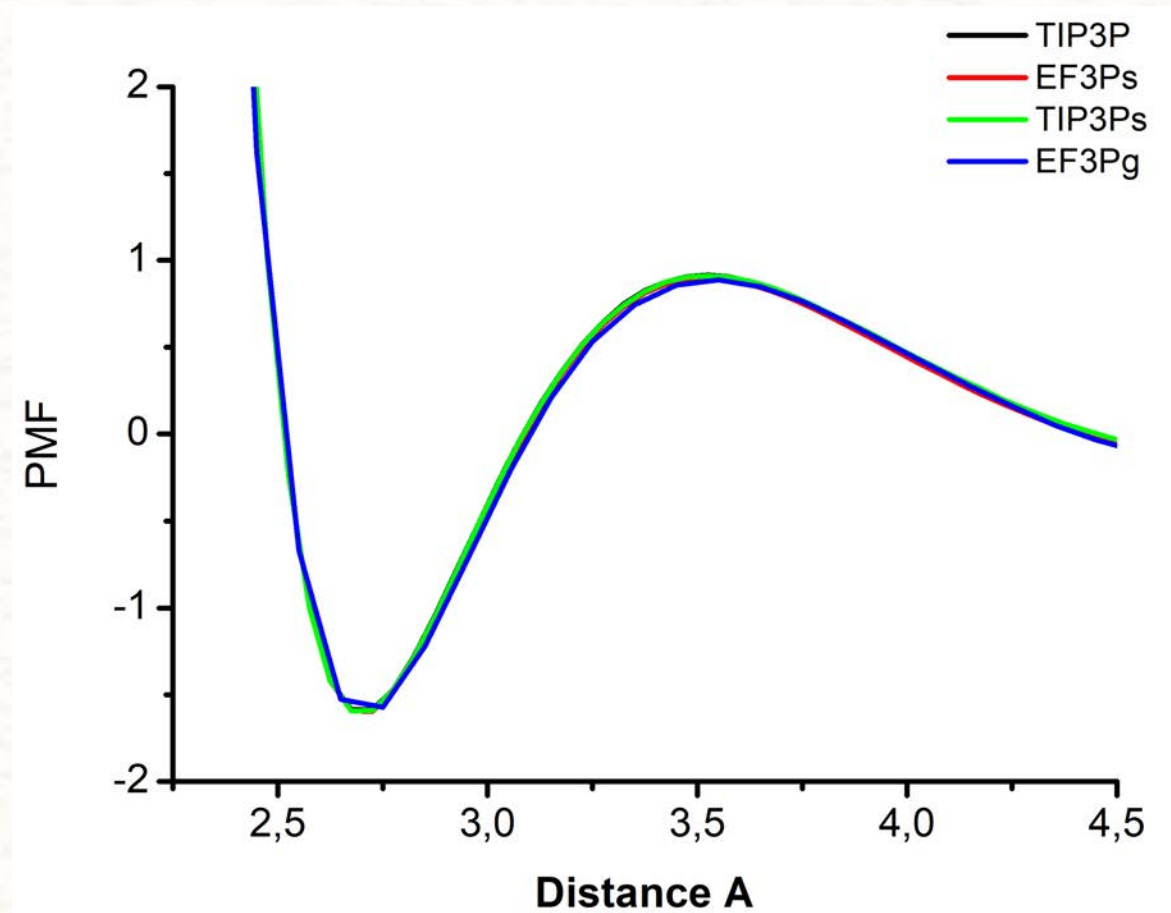

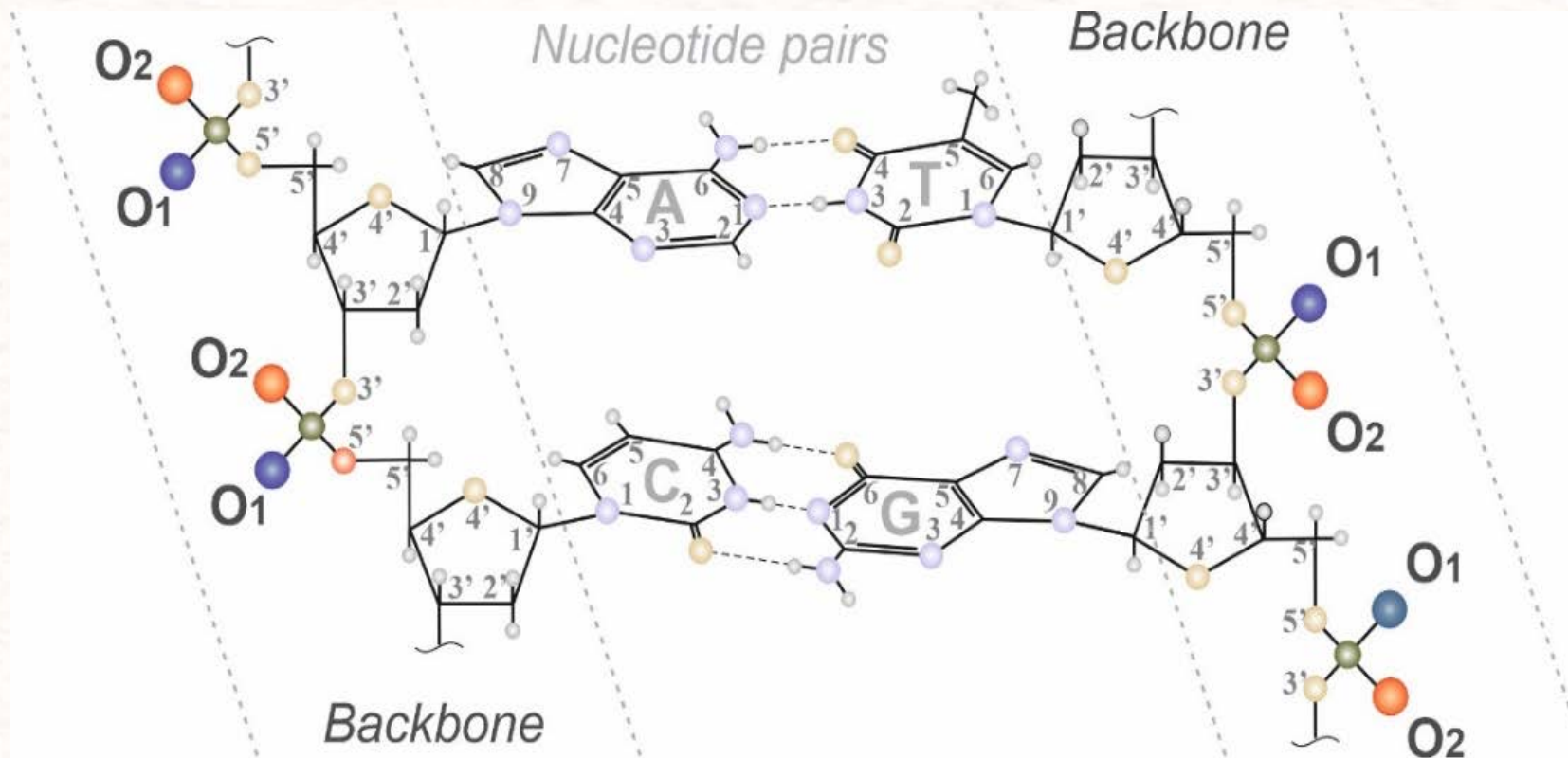
Радіальних функцій розподілу центрів взаємодії вода-протиіони в полі фрагмента ДНК.

Потенціал середнього поля центрів взаємодії вода-іон K^+

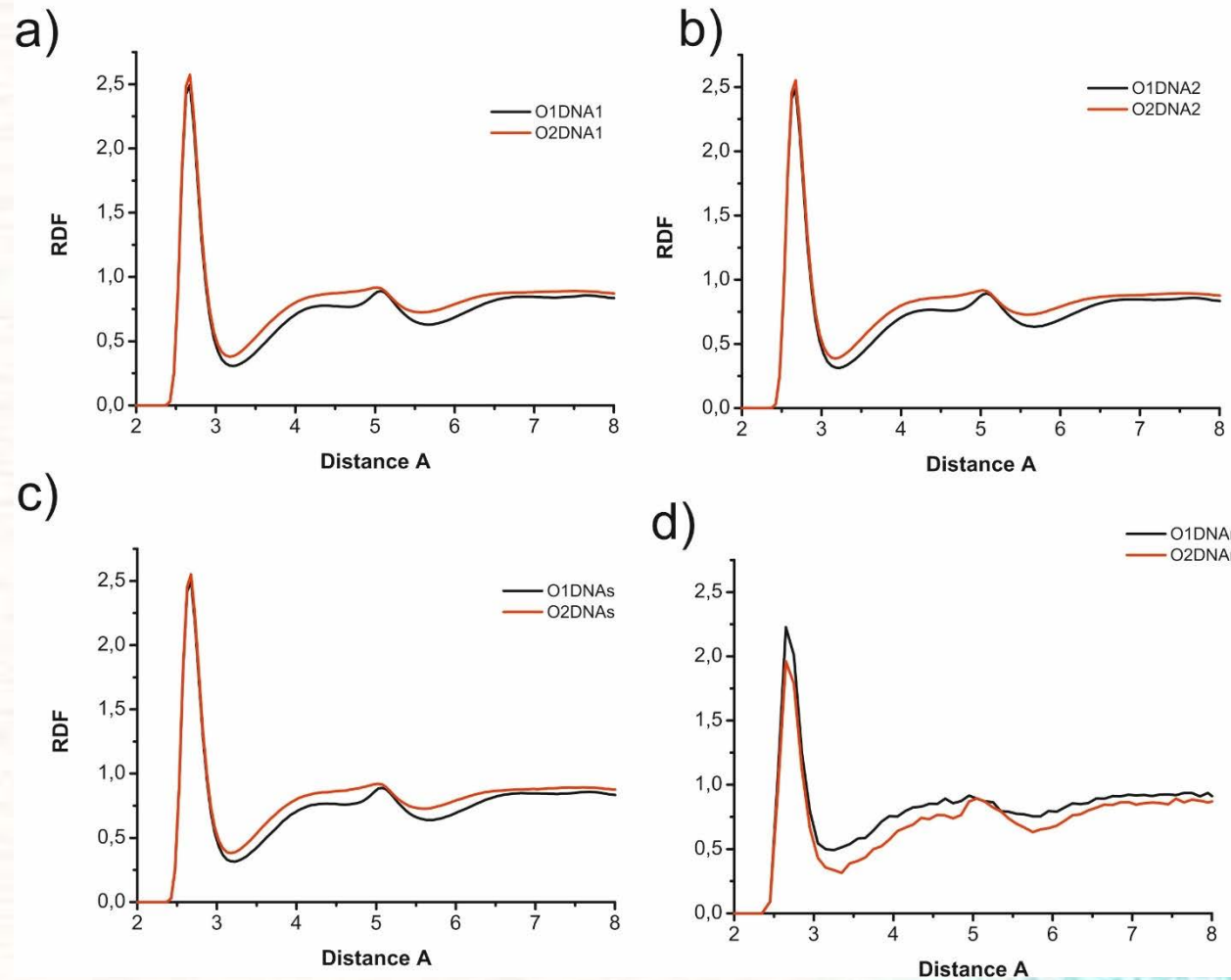
Водневі зв'язки

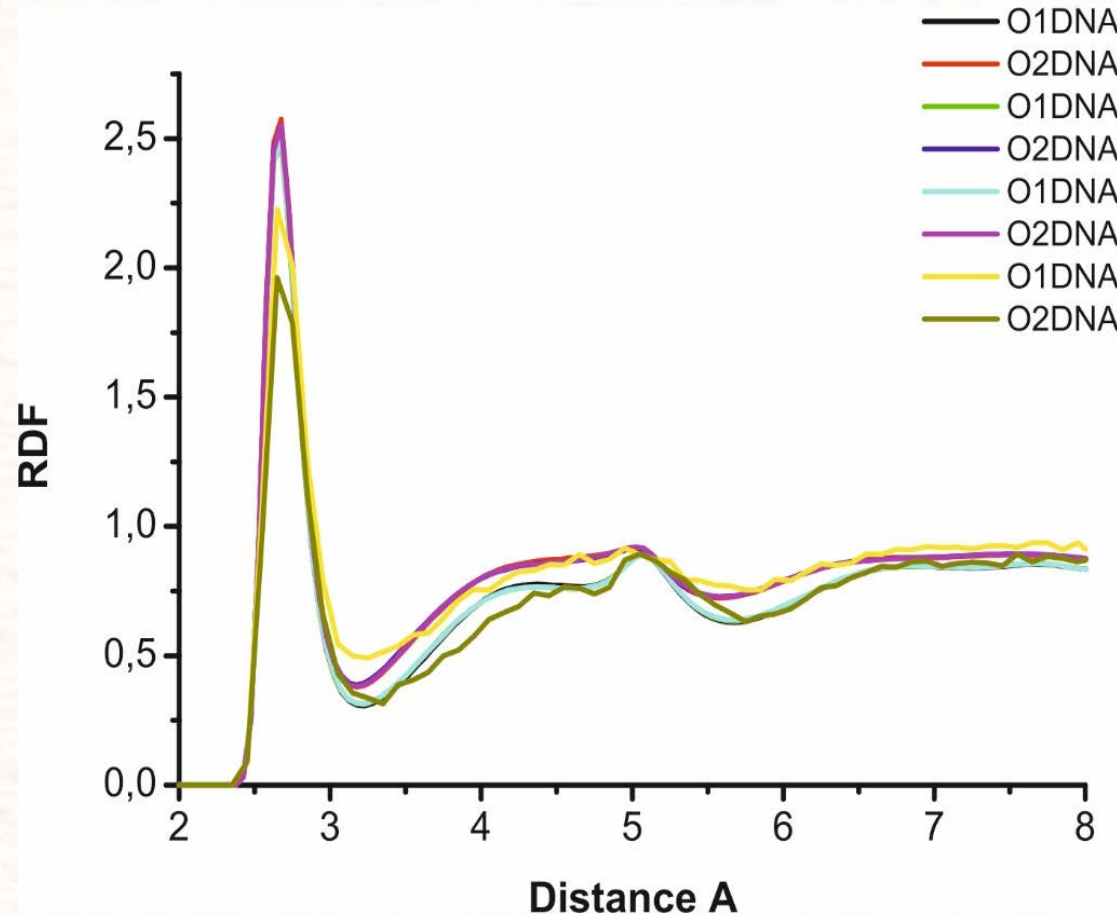
Комплементарні пари та вільні атоми, що можуть утворювати водневі зв'язки

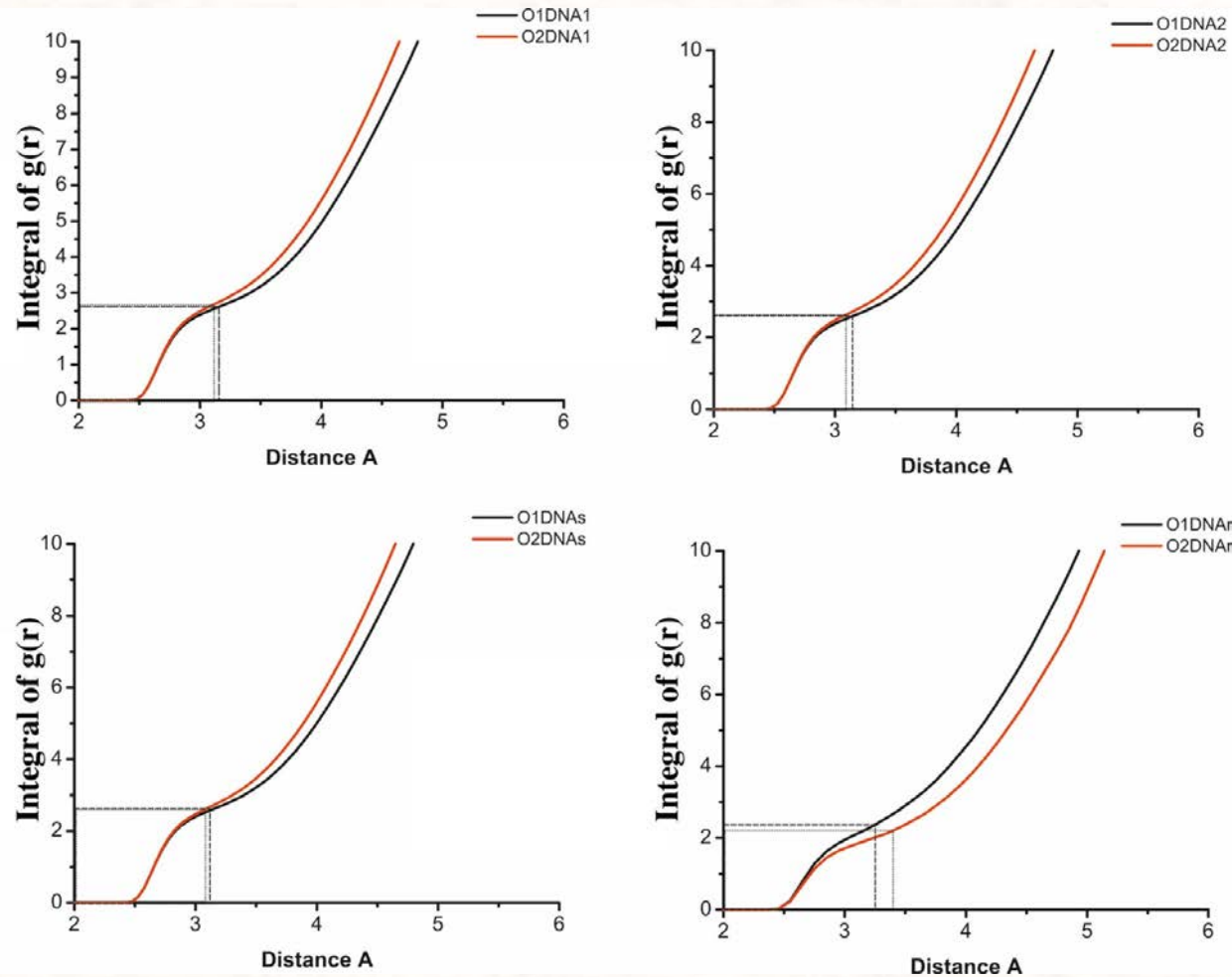
Радіальні функції розподілу для атомів оксигену води та фосфатних груп ДНК

Радіальні функції розподілу для атомів оксигену води та фосфатних груп ДНК

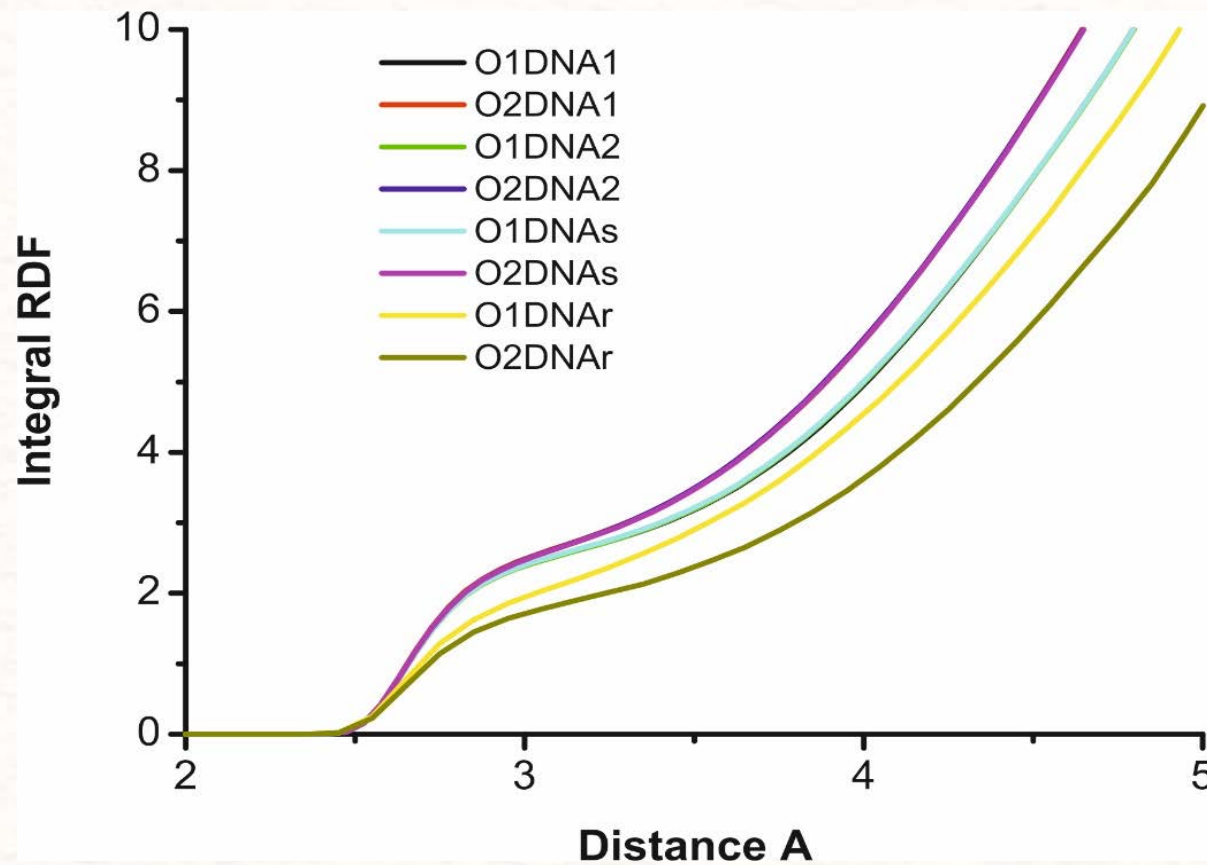

Інтеграли від радіальних функцій розподілу

Інтеграли від RDF для атомів оксигену води та фосфатних груп ДНК

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ВИСНОВКИ

Оскільки усі процеси в живих організмах відбуваються у водних розчинах, то при моделюванні біологічних систем методом молекулярної динаміки всі структури вивчаються в їх гідратному оточенні. В зв'язку з цим питання вибору адекватної моделі молекули води є актуальним, оскільки як було показано в багатьох експериментальних роботах, гідратне оточення в якому знаходиться макромолекула прямо впливає на її структуру, а отже і на властивості. У даній роботі досліджувався вплив урахування внутрішніх степенів вільності молекули води при побудові три-точкових моделей молекули води. Отримані результати можна сформулювати наступним чином:

1. Проведений аналіз мод коливань молекули води рівняння для яких отримані аналітично.
2. Проведений аналіз даних для експериментальних коливальних спектрів молекули води. На основі яких були запропоновані власні моделі молекули води з урахуванням її внутрішніх ступенів вільності.
3. Був проведений порівняльний аналіз частот коливань багатьох існуючих три-атомних моделей молекули, а також трьох власних моделей молекули води побудованих за експериментальними спектрами.
4. Був проведений ряд молекулярно-динамічних симуляцій з використанням різних моделей молекули води, які використовують різні відповідні набори силових параметрів. Також були проведені молекулярно-динамічні симуляції з розробленими в ході цієї роботи моделями молекули води, силові параметри для яких були визначені нами з експериментальних спектрів коливання молекули води.
5. Виконаний аналіз структури водних розчинів за даними молекулярно-динамічних симуляцій.
6. Був проаналізований вплив урахування внутрішніх ступенів вільності моделі молекули води на характер гідратації іонів K^+ , а також на характер гідратації фосфатних груп ДНК.

Thank you
for your
attention!

